

SPIS TREŚCI

WSTĘP	15
-------------	----

Rozdział 1

MIĘDZYNARODOWA INTEGRACJA GOSPODARCZA – WYBRANE

ZAGADNIENIA TEORETYCZNE	19
1.1. Pojęcie międzynarodowej integracji gospodarczej	19
1.2. Przyczyny procesów integracyjnych we współczesnym świecie	22
1.3. Uwarunkowania międzynarodowej integracji gospodarczej	24
1.4. Modele i formy integracji	25
1.5. Typy integracji międzynarodowej	32
1.6. Strefa wolnego handlu jako podstawowa forma integracji gospodarczej we współczesnej gospodarce światowej	35
1.6.1. Pojęcie strefy wolnego handlu	35
1.6.2. Struktura organizacyjna i instytucje stref wolnego handlu	37
1.6.3. Liberalizacja obrotów gospodarczych w strefach wolnego handlu	38
1.6.4. Statyczne i dynamiczne efekty liberalizacji handlu w strefach wolnego handlu	44
1.7. Przegląd wybranych stref wolnego handlu	46

Rozdział 2

WSPÓLNOTY EUROPEJSKIE JAKO NAJBARDZIEJ ZAAWANSOWANA FORMA

INTEGRACJI MIĘDZYNARODOWEJ	52
2.1. Ogólna sytuacja w Europie po zakończeniu drugiej wojny światowej	52
2.2. Koncepcje głoszone po drugiej wojnie światowej dotyczące przyszłości Europy	55
2.2.1. Europa w ujęciu federalistycznym	55
2.2.2. Europa w ujęciu funkcjonalistycznym	56
2.2.3. Europa w ujęciu konfederalnym	57

2.3. Geneza integracji w Europie	57
2.4. Wspólnoty Europejskie	63
2.4.1. Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS)	63
2.4.2. Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom)	64
2.4.3. Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG)	66
2.5. Rynek wewnętrzny w Unii Europejskiej – cztery podstawowe wolności	68
2.5.1. Swobodny przepływ towarów	69
2.5.2. Swobodny przepływ usług	70
2.5.3. Swobodny przepływ osób	72
2.5.4. Swobodny przepływ kapitału	74
2.6. Unia Europejska	75
2.6.1. Czynniki warunkujące powstanie Unii Europejskiej	75
2.6.2. Filar pierwszy – Wspólnoty Europejskie	80
2.6.3. Filar drugi – wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	81
2.6.4. Filar trzeci – współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	82
2.7. Istota jednolitego rynku finansowego, euro nowy pieniądz	84
2.8. Współczesne koncepcje integracji europejskiej	85
2.8.1. Stanowisko Wielkiej Brytanii	87
2.8.2. Koncepcja Francji	89
2.8.3. Niemieckie koncepcje integracji	92

Rozdział 3

CZŁONKOSTWO PEŁNE W UNII EUROPEJSKIEJ	94
3.1. Państwa członkowskie Unii Europejskiej w latach 1957–1995	94
3.2. Proces rozszerzania Unii Europejskiej o państwa Europy Środkowej i Wschodniej oraz Cypr i Malte	100
3.2.1. Główne etapy rozszerzenia Unii Europejskiej z 2004 r.	100
3.2.2. Droga Polski do Unii Europejskiej	104
3.2.3. Przebieg ratyfikacji Traktatu Akcesyjnego w państwach kandydujących do Unii Europejskiej	119
3.2.4. Struktura Traktatu Akcesyjnego	121

Rozdział 4

INSTYTUCJE WSPÓLNOT EUROPEJSKICH ORAZ LOBBYING W UNII EUROPEJSKIEJ	127
4.1. Struktura i zakres kompetencji ważniejszych instytucji WE	128

4.1.1. Komisja Europejska	128
4.1.3. Rada Unii Europejskiej	134
4.1.4. Rada Europejska	138
4.1.5. Europejski Trybunał Sprawiedliwości	138
4.1.6. Trybunał Obrachunkowy	139
4.1.7. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	139
4.2. Regulacje i zasady prowadzenia lobbyingu w Unii Europejskiej	140
4.2.1. Przyczyny wprowadzenia regulacji z dziedziny lobbyingu w Unii Europejskiej	140
4.2.2. Regulacje lobbyingu w Parlamencie Europejskim	141
4.2.3. Regulacje lobbyingu w Komisji Europejskiej	143
4.2.4. Podstawowe narzędzia i techniki działań lobbyingowych w Unii Europejskiej	146
4.3. Grupy nacisku działające na szczeblu europejskim	150
4.3.1. Grupy nacisku reprezentujące kapitał	151
4.3.2. Grupy interesów broniące spraw przedstawicieli wolnych zawodów	156
4.3.3. Grupy nacisku reprezentujące interesy pracowników	158
4.3.4. Publiczne grupy nacisku	160
4.3.5. Grupy nacisku reprezentujące interesy regionalne	164

Rozdział 5

WSPÓLNA POLITYKA HANDLOWA WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ I JEJ SKUTKI

DLA POLSKIEGO HANDLU ZAGRANICZNEGO W WARUNKACH PEŁNEGO CZŁONKOSTWA W UE	167
5.1. Zasady wspólnej polityki handlowej w Unii Europejskiej	167
5.2. Instrumenty wspólnej polityki handlowej	178
5.2.1. Instrumenty taryfowe – taryfa celna	178
5.2.2. Instrumenty pozataryfowe	179
5.2.3. Instrumenty parataryfowe	180
5.2.4. Instrumenty protekcjonizmu uwarunkowanego	180
5.2.5. Umowy międzynarodowe zawierane przez Wspólnotę Europejską z krajami trzecimi w dziedzinie handlu i gospodarki jako instrument wspólnej polityki handlowej	182
5.2.6. Ramy instytucjonalno-prawne współpracy WE z Rosją	193
5.2.7. Polityka handlowa Wspólnoty Europejskiej w stosunku do Chin	201
5.2.8. System Powszechnych Preferencji Celnych w Unii Europejskiej	207
5.3. Europejska Polityka Sąsiedztwa Wspólnot Europejskich	211
5.4. Wdrażanie zasad wspólnej polityki handlowej przez Polskę w okresie przedczłonkowskim	215
5.5. Wymiana handlowa Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej	218

Rozdział 6

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA W UNII EUROPEJSKIEJ.

WARUNKI UCZESTNICTWA POLSKI W JEJ REALIZACJI	222
6.1. Miejsce sektora rolnego w gospodarce	222
6.2. Polityka rolna i interwencjonizm w rolnictwie	226
6.3. Cele i zasady wspólnej polityki rolnej	229
6.4. Instrumenty wspólnej polityki rolnej w Unii Europejskiej	230
6.5. Płatności bezpośrednie	232
6.6. Polityka strukturalna w sektorze rolnictwa i obszarów wiejskich	233
6.7. Finansowanie wspólnej polityki rolnej	234
6.8. Ewolucja wspólnej polityki rolnej. Osiągnięcia i porażki	236
6.8.1. Plan Mansholta	237
6.8.2. Lata 1985–1990	237
6.8.3. Plan McSharry’ego (1992)	239
6.8.4. Agenda 2000 (1997)	241
6.8.5. Reforma Fischlera	243
6.9. Wyniki negocjacji akcesyjnych z Polską dotyczące aspektów finansowych i systemu dopłat bezpośrednich	243
6.10. Limity produkcji i wielkości referencyjne oraz inne specyficzne rozwiązania uzyskane przez Polskę	249
6.11. Działania dostosowujące polskie rolnictwo do wymogów Unii Europejskiej	254
6.12. Korzyści finansowe dla rolnictwa po akcesji do Unii Europejskiej	260
6.12.1. Wpływ akcesji na rynki rolne	260
6.12.2. Sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych	262
6.12.3. Handel zagraniczny w sektorze rolnym	263
6.12.4. Wsparcie bezpośrednie rolników	264
6.12.5. Interwencje rynkowe	265
6.12.6. Wsparcie gospodarstw rolnych z drugiego filaru wspólnej polityki rolnej oraz SAPARD	265
6.13. Koszty związane z akcesją Polski do Unii Europejskiej w sektorze rolnym	267

Rozdział 7

WSPÓLNOTOWA POLITYKA SPOŁECZNA	269
7.1. Definicja polityki społecznej	269
7.2. Europejskie modele polityki społecznej	270
7.3. Geneza polityki społecznej w Unii Europejskiej	271
7.3.1. Początki: lata 1957–1973	271

7.3.2. Ożywienie i stagnacja: lata 1974–1984	272
7.3.3. Przełom koncepcyjny: lata 1985–1997	274
7.3.4. Nowe podejście: okres po 1997 r.	276
7.4. Instrumenty polityki społecznej w Unii Europejskiej	280
7.4.1. Instrumenty polityczno-koordynacyjne	280
7.4.2. Instrumenty prawne	281
7.4.3. Instrumenty finansowe	283
7.5. Podmioty polityki społecznej	284
7.5.1. Instytucje główne	284
7.5.2. Pomocnicze instytucje wyspecjalizowane	286
7.6. Najważniejsze obszary polityki społecznej w Unii Europejskiej	289
7.6.1. Prawa pracownicze, ochrona pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy	289
7.6.2. Zabezpieczenie społeczne	294
7.6.3. Zasada równego traktowania	295
7.6.4. Zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa	296
7.6.5. Zasada sumowania okresów ubezpieczenia	296
7.6.6. Wzajemne uznawanie dyplomów i kwalifikacji zawodowych	297
7.6.7. Standardy pracownicze i socjalne	298
7.7. Wspólne strategie i wytyczne w dziedzinie polityki społecznej	301
7.7.1. Polityka zatrudnienia	301
7.7.2. Zabezpieczenie na starość	303
7.7.3. Polityka równości i zwalczania dyskryminacji	304
7.7.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	306
7.8. Rynek pracy w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej. Migracje	307
7.8.1. Sytuacja na rynku pracy	308
7.8.2. Dynamika zmian na rynku pracy	309
7.8.3. Migracje	310

Rozdział 8

POLITYKA STRUKTURALNA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH	312
8.1. Koncepcje polityki strukturalnej WE	312
8.2. Geneza polityki regionalnej WE	314
8.3. Cele polityki regionalnej w latach 1994–2006	320
8.3.1. Cele priorytetowe funduszy strukturalnych w latach 1994–1999	320
8.3.2. Cele priorytetowe funduszy strukturalnych w latach 2000–2006	321
8.4. Instrumenty polityki strukturalnej WE w latach 2000–2006	323
8.4.1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	325

8.4.2. Europejski Fundusz Społeczny	326
8.4.3. Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej	327
8.4.4. Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa	328
8.4.5. Fundusz Spójności	328
8.5. Inicjatywy wspólnotowe polityki regionalnej w latach 2000–2006	332
8.5.1. Program INTERREG III	333
8.5.2. Program EQUAL	334
8.5.3. Program URBAN II	334
8.5.4. Program LEADER+	335
8.6. Zasady polityki strukturalnej WE	336
8.6.1. Zasady generalne	336
8.6.2. Zasady organizacji polityki regionalnej	337
8.6.3. Zasady finansowania polityki regionalnej	337
8.6.4. Zasady oceny realizacji programów	337
8.7. Efekty wykorzystania wspólnotowych funduszy strukturalnych w regionach zacofanych – wybrane przykłady	338
8.8. Polityka strukturalna Unii Europejskiej po 2006 r.	342
8.8.1. Priorytety i cele polityki strukturalnej po 2006 r.	342
8.8.2. Reforma instrumentów i zasad polityki regionalnej	347
8.8.3. Finansowanie polityki regionalnej w latach 2007–2013	353
8.8.4. Stanowiska wybranych państw członkowskich wobec nowej polityki regionalnej	355

Rozdział 9

ZASADY I WIELKOŚĆ POMOCY FINANSOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ

DLA POLSKI W RAMACH POLITYKI STRUKTURALNEJ	360
9.1. Cele, osie rozwoju i instrumenty realizacji Narodowego Planu Rozwoju 2004–2006	360
9.2. Wielkość wspólnotowych środków wsparcia dla Polski	362
9.3. Fundusze strukturalne szansą rozwoju i poprawy konkurencyjności polskiego sektora małych i średnich przedsiębiorstw w ramach rynku wewnętrznego w Unii Europejskiej	364
9.3.1. Definicja małego i średniego przedsiębiorstwa w ustawodawstwie UE i prawie polskim	365
9.3.2. Słabe i mocne strony sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce	366
9.3.3. Bariery w funkcjonowaniu i rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce	372
9.3.4. Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw”	375
9.4. Ocena wpływu polityki strukturalnej WE na gospodarkę Polski	386

9.5. Przygotowanie Polski do realizacji wspólnotowej polityki regionalnej	
w latach 2007–2013	389
9.5.1. Podstawy programowania środków pomocowych Unii Europejskiej	
w latach 2007–2013	389
9.5.2. Finansowanie działań podejmowanych w ramach NSRO	391
9.5.3. Polska wobec polityki regionalnej Unii Europejskiej na lata 2007–2013	393
 Rozdział 10	
UNIA GOSPODARCZA I WALUTOWA	406
10.1. Współpraca walutowa w Europie Zachodniej po drugiej	
wojnie światowej do połowy lat osiemdziesiątych	406
10.1.1. Geneza Europejskiego Systemu Walutowego	408
10.1.2. Cele, zasady i narzędzia Europejskiego Systemu Walutowego	410
10.1.3. Przepisy z dziedziny integracji walutowej w Jednolitym Akcie Europejskim	
i raporcie Delorsa	412
10.2. Powstanie unii gospodarczej i walutowej	414
10.2.1. Traktat z Maastricht, kryteria konwergencji	415
10.2.2. Skład członkowski Eurolandu	421
10.3. Europejski System Banków Centralnych	422
10.3.1. Geneza i struktura Europejskiego Systemu Banków Centralnych	422
10.3.2. Niezależność Europejskiego Systemu Banków Centralnych	424
10.3.3. Polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego	426
10.4. Polityka budżetowa państw członkowskich w świetle Traktatu z Maastricht	432
10.4.1. Ograniczenie negatywnego oddziaływania nadmiernych deficytów budżetowych	
państw członkowskich na wysokość stóp procentowych na jednolitym rynku	
finansowym	433
10.4.2. Minimalizowanie ryzyka napięć w polityce pieniężnej wynikającego	
z utrzymywania się nadmiernego deficytu	433
10.4.3. Minimalizowanie ryzyka niewypłacalności kraju członkowskiego	435
10.4.4. Pakt Stabilności i Wzrostu	437
10.4.5. Stan finansów publicznych w strefie euro od 1999 r.	440
10.5. Mechanizm stabilizowania kursów walutowych i zagrożenia wynikające	
z uczestnictwa w ERM II	443
10.6. Euro jako waluta unii gospodarczej i walutowej	446
10.6.1. Ważniejsze aspekty funkcjonowania euro w latach 1999–2001	448
10.6.2. Etapy wprowadzania euro	450

Rozdział 11

POLSKA A UNIA GOSPODARCZA I WALUTOWA	453
11.1. Przyczyny dążenia Polski do przyjęcia euro	453
11.1.1. Korzyści związane z uczestnictwem w strefie euro	455
11.1.2. Korzyści długookresowe z przystąpienia Polski do strefy euro	457
11.1.3. Koszty akcesji Polski do strefy euro	460
11.2. Etapy integracji walutowej Polski ze strefą euro	462
11.3. Perspektywa spełnienia przez Polskę kryteriów zbieżności	465
11.3.1. Stabilność cen	467
11.3.2. Stan finansów publicznych	469
11.3.3. Kurs złotego	474
11.3.4. Stopa procentowa	474
11.4. Wyzwania związane z procesem dochodzenia Polski do udziału w strefie euro	476

Rozdział 12

UREGULOWANIA PRAWNE WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ DOTYCZĄCE WSPÓŁPRACY W DZIEDZINIE KULTURY	483
12.1. Traktat Rzymski a obszar kultury	483
12.2. Traktat o Unii Europejskiej a współpraca w dziedzinie kultury	484
12.3. Programy i projekty Unii Europejskiej realizowane w dziedzinie kultury w latach 1985–2000	486
12.3.1. Europejska Stolica Kultury	486
12.3.2. Kalejdoskop – program WE wspierający twórczość artystyczną	491
12.3.3. Ariane – program WE z dziedziny czytelnictwa	492
12.3.4. Raphael – program WE ochrony dziedzictwa architektonicznego	493
12.3.5. Działania WE w zakresie kultury i polityki audiowizualnej	495
12.4. Program Kultura 2000	498
12.4.1. Powołanie programu, cele działalności	498
12.4.2. Kryteria programu Kultura 2000	499
12.4.3. Zasady oceny projektów zgłaszanych do programu Kultura 2000	502
12.4.4. Sposoby finansowania projektów w ramach programu Kultura 2000	503
12.4.5. Dziedziny kultury objęte programem Kultura 2000	504
12.4.6. Projekty realizowane w ramach programu Kultura 2000	506
12.5. Udział Polski w programach Unii Europejskiej z dziedziny kultury w okresie przedakcesyjnym	508
12.6. Korzyści dla dziedziny kultury wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej	516

12.6.1. Wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych	516
12.6.2. Udział Polski w programach wspólnotowych w dziedzinie kultury w warunkach członkostwa w UE	518

Rozdział 13

ZAŁOŻENIA WSPÓLNEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA

– UDZIAŁ WE W CYWILNYCH I WOJSKOWYCH OPERACJACH

ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

13.1. Geneza wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	520
13.1.1. Proces powstawania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	520
13.1.2. Kompetencje instytucji WE w dziedzinie europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony	527
13.1.3. Rozwój zdolności operacyjnych UE	534
13.2. Operacje wojskowe Unii Europejskiej w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	540
13.2.1. Finansowanie operacji wojskowych Unii Europejskiej	540
13.2.2. Operacje wojskowe: Concordia, Althea, Artemis	542
13.3. Operacje cywilne Unii Europejskiej w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	549
13.3.1. Finansowanie operacji cywilnych Unii Europejskiej	549
13.3.2. Wybrane cywilne operacje Unii Europejskiej	549

Rozdział 14

TRZECI FILAR UNII EUROPEJSKIEJ – WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE WYMIARU

SPRAWIEDLIWOŚCI I SPRAW WEWNĘTRZNYCH

14.1. Główne etapy rozwoju współpracy	558
14.2. Współpraca sądowa	566
14.3. Współpraca policyjna	571
14.4. Finansowanie trzeciego filaru	576
14.5. Obszary negocjacji Polski z Unią Europejską w ramach trzeciego filaru	577
14.6. Kierunki dostosowań Polski do wymogów Unii Europejskiej w ramach współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	581
14.6.1. Podstawy i założenia procesu dostosowawczego Straży Granicznej	581
14.6.2. Plan działania Schengen	585
14.7. Programy pomocowe Wspólnot Europejskich dla Polski wspierające system ochrony granic	586
14.8. Wyzwania dla Polski w zakresie pełnej integracji z obszarem Schengen	595

Załącznik 1	599
PROCEDURY PODEJMOWANIA DECYZJI W UNII EUROPEJSKIEJ	599
WYKAZ SCHEMATÓW	603
WYKAZ TABLIC	604
WYKAZ WYKRESÓW	607
BIBLIOGRAFIA	608
ŹRÓDŁA INTERNETOWE	623